

בס"ד. י"ט כסלו ה'תשל"ח*

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי¹, וידוע מ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן בעל הגאולה באגרת הקודש שלו² (בנוגע להגאולה די"ט כסלו), כשקריתי בס' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום מה' שלום, שהגאולה שלו שייכת לענין פדה בשלום נפשי. ומזה מובן גם בנוגע להגאולה של בנו וממלא מקומו כ"ק אדמו"ר האמצעי (ביו"ד כסלו), שהיא שייכת להענין דפדה בשלום נפשי³, שהרי פסוק זה הוא בשיעור תהלים החדשי דיום העשירי לחודש⁴. ויש לקשר זה גם עם אריכות הביאור וכו' בהדרוש ד"ה פדה בשלום נפשי שלו⁵]. וגם הגאולה די"ב וי"ג תמוז של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ממלא מקומם (דאדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי), שייכת לענין פדה בשלום נפשי⁶, כדמוכח גם מזה שכמה ממאמרי י"ב וי"ג תמוז⁷ מתחילים בפסוק זה.

ויש לומר, דענין זה [השייכות דהגאולה לפדה בשלום נפשי] שייך גם לזה שהגאולה די"ט כסלו היתה ביום השלישי שהוכפל⁸ בו כי טוב⁹ ובחודש השלישי (דחודש החורף)¹⁰ [וגם הגאולה דיו"ד כסלו ודי"ב תמוז היו בשלישי, הגאולה דיו"ד כסלו — בחודש השלישי, והגאולה די"ב תמוז — ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב], כי עיקר החידוש בהכתוב פדה בשלום נפשי הוא (לא כ"כ ענין הפדי', כ"א) שהפדי' היא בשלום¹¹ ושלישי¹² הו"ע השלום¹³.

* יצא לאור בקונטרס י"ט כסלו — תשמ"ז, "לקראת חג הגאולה י"ט כסלו הבעל"ט, יום גאולת כ"ק אדמו"ר הזקן ממאסרו (בשנת תקנ"ט) .. טו כסלו תהא זו שנת משיח".

(1) תהלים נה, יט.
 (2) נדפסה באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן [ח"א] סי' לח. וש"נ.
 (3) ובפרט לפי מ"ש ב"בית רבי" ח"ב ספ"ה בהערה א שגאולתו היתה בשעה שאמר בתהלים הפסוק "פדה בשלום נפשי".
 (4) וידוע שרבותינו נשיאינו "היו אומרים שיעור תהלים כמו שנחלק לימי החודש".
 ומה שגאולת אדמו"ר הזקן היתה בעת שאמר הפסוק "פדה בשלום נפשי" — אף שגאולתו היתה בי"ט כסלו — כי בהיותו במאסר "הוסיף להגיד שיעור תהלים ביחוד בשביל מצבו בהוה, ושיעור זה הי' כמו שהתהלים נחלק לימי השבוע" (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס בקובץ מכתבים ע"ד אמירת תהלים; אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תעג ואילך).
 (5) נדפס בספרו שערי תשובה ח"א שער התפלה מט, א ואילך.
 (6) ולהעיר, שהקביעות די"ב תמוז בשנת תרפ"ז היתה ביום השלישי, והרי פסוק זה הוא בשיעור תהלים דיום השלישי בשבוע.
 (7) דשנת ה'תש"ג (נדפס בסה"מ ה'תש"ג ע' 184 ואילך), ודשנת ה'תש"ט (נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 183 ואילך).

(8) ראה ב"ר פ"ד, ו. פרש"י בראשית א, ז.
 (9) וכמ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק הנ"ל בנוגע לגאולתו.
 (10) וראה לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' רה. ריז. ריט. וראה בלקו"ש ח"א ע' 75 בי' השייכות חודש השלישי בחודש החורף לגילוי פנימיות התורה.
 (11) ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי הנ"ל סי"א ואילך (נה, ג ואילך). ועוד.
 (12) ומ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק שלו שהגאולה היתה ביום (השלישי) שהוכפל בו כי טוב — יש לומר,

(ב) והנה בפסוק זה שני פירושים. פירוש הפשוט בפדה בשלום נפשי הוא, שהקב"ה פודה את הצדיקים [הן לפי פשטות הענין שקאי על פדיית דוד, שהקב"ה פדה אותו מהמלחמות שבאו עליו¹⁴, וכדאיתא בירושלמי¹⁵ שפדה בשלום נפשי קאי על פדיית דוד ממלחמת אבשלום, וכ"ה גם בנוגע לפדה בשלום נפשי דהגאולות דיי"ט כסלו יו"ד כסלו וי"ב תמוז, שהקב"ה פדה את הצדיקים], ופירוש הב' הוא כמרז"ל¹⁶ אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור כו' כאילו פדאני כו', שהאדם (העוסק בתורה וכו') הוא פודה את הקב"ה כביכול. וצריך להבין השייכות דשני הפירושים, דנוסף על הידוע שכל הפירושים שבאותו פסוק שייכים זה לזה¹⁷, הנה זה שבהדרושים דיי"ט כסלו¹⁸ ודי"ב תמוז¹⁷ (שאז הי' הענין דפדה בשלום נפשי כפשוטו, כנ"ל) מובא (בכו"כ מהם) בתחילתם וראשיתם דרשת חז"ל הנ"ל, הרי זה מדגיש עוד יותר דשני פירושים אלה שייכים זל"ז. וצריך להבין השייכות דשני הפירושים. ואף שגם לפי מרז"ל הנ"ל מדבר הכתוב (גם) בענין פדיית ישראל, פדאני לי ולבני [ובחדא"ג מהרש"א¹⁹ שם שהשכינה אמרה פדה בשלום נפשי עם מקרב לי מלשון קרובים דהיינו בני], הרי זהו בנוגע להנפדה, אבל בנוגע להפודה, הרי לפי פירוש הפשוט, פדה גוי קאי על הקב"ה, ולפי מרז"ל הנ"ל, פדה גוי קאי על האדם העוסק בתורה וכו'.

(ג) ויובן זה בהקדים שג' הענינים דתורה וגמ"ח ותפלה (בצבור), שעל ידם פדאני לי ולבני, הם ג' העמודים שעליהם העולם עומד²⁰ (כמ"ש בחדא"ג מהרש"א שם²¹ ועד"ז ברשב"א שם²²). ומכיון שקיום ועמידת העולם הוא על ג' עמודים אלה, צריך לומר, דג' ענינים אלה היו גם בתחילת הבריאה. ואף שידוע שבריאת העולם היתה מצד כיי"ט חפץ חסד הוא (ורק עכשיו באתעדל"ת תליא מילתא)²⁴, אעפ"כ, מכיון

דענין "הוכפל בו כי טוב" ("אחד למלאכת המים ואחד למלאכתו של יום") הוא, שאז נתברר גם ה"מחלוקת" דמלאכת המים, ועד שנעשה טו.ב.

ולכן שייך גם זה ("הוכפל בו כי טוב") ל"פדה בשלום נפשי" — כי אמיתית ענין הפד' בשלום הוא (כמבואר לקמן סי"א) שגם עניני העולם (מלשון העלם) עצמם מסכימים כו' (ברוגמת מה שגם אנשי אבשלום התפללו לנצחוננו של דוד).

13 ראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 111 ואילך. וש"נ.

14 פרש"י עה"פ תהלים שם.

15 סוטה פ"א ה"ח.

16 ברכות ח, א.

17 וכידוע הראי' לזה מ"שעטנז" — ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

18 דשנות: תרכ"א (אוה"ת נ"ך כרך ג' ע' א'שח), תר"ל (ע' לז), תרס"ח (ע' נו), תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' ריח), תרע"ה (המשך הנ"ל ח"ב ע' תשסו), עזר"ת (הב' — ע' צו), תרע"ח (ע' צב), עטר"ת (הא' — ע' קכו), פר"ת (ע' קפג), תרפ"ד (ס"ע קלז), תרפ"ה (ע' עה), תרפ"ז (ע' פא), תרצ"ט (ע' 119). ועוד.

19 לברכות שם. הובא באוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ ס"ב (ע' רה).

20 אבות פ"א מ"ב. ושם מ"ח: העולם קיים.

21 הובא באוה"ת לתהלים שם (ע' רד). ר"ה זה עזר"ת, תרע"ח, תרפ"ה ותרצ"ט שם. ועוד.

22 הובא באוה"ת לתהלים שם ס"ג (ע' רה).

23 לשון הכתוב — מיכה ז, יח.

24 ראה לקו"ת נצבים מז, ב. ר"ה נח, ב. עטרת ראש שער ר"ה פ"י (ט, ב ואילך). שערי אורה שער

הפורים ד"ה וקבל היהודים פ"ל ואילך (צז, ב ואילך).

שכוונת הבריאה מלכתחילה היא בשביל ישראל ובשביל התורה²⁵, צריך לומר, שג' ענינים אלה הם עמודי העולם גם בתחילת התהוותו.

והענין הוא, דהנה ידועה תורת הרב המגיד²⁶ ותורת כ"ק אדמו"ר הזקן²⁷ [שנקראת (גם) על שמו²⁸] על מאמר רו"ל²⁹ דע מה למעלה ממך, דכל מה שלמעלה הכל הוא ממך. ומהמשך הענין שם מובן, שע"י עבודת האדם נעשה הענין למעלה גם קודם העבודה³⁰. וכמ"ש הרב המגיד³¹ עה"פ³² נעשה אדם בצלמנו גו', שהוא כמשל אדם שיש לו בן, שמצד גודל אהבתו אליו, נחקקה צורת הבן במחשבתו. ומכיון שאצלו ית' העבר והעתיד אחד, לכן נחקקה צורתם של ישראל (כמו שנש"י הן בבחי' נברא, ויתירה מזה כמו שהן יורדות למטה³³) במחשבתו ית' גם קודם שנבראו. דזהו גם ענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים³⁴, דזה מה שהי' ידוע לפניו ית' שיתענג כביכול בעבודת הצדיקים, הנה תענוג זה עלה לפניו ית' גם לפני הבריאה (ועי"ז היתה הבריאה)³⁵. וזהו מה שג' העמודים (תורה עבודה וגמ"ח) היו גם בתחילת הבריאה, דמכיון שהקב"ה צמצם את עצמו בצלם של ישראל (עוד לפני שנבראו), הנה על ידי העבודה דישראל תורה עבודה וגמ"ח, שהם ג' הקוין חג"ת³⁶ (וג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה³⁷), נעשה למעלה (עוד לפני הבריאה) הציור דחג"ת (ודמחדו"מ), ונתהוו כל העולמות³⁸.

(25) פרש"י ר"פ בראשית. וראה שערי אורה שם, שהכוונה דתומ"צ היא "תחילת המחשבה", וכמ"ש (ירמי' לג, כה) אם לא בירתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, ומזה נמשך "להיות לו רצון וחפץ חסד בהשתל' העולמות". וראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' תתק, דישראל ותורה "הן הכוונה הפנימית שבשבילם היו כל הגילויים" (וי"ל ע"פ הנ"ל — כולל גם הגילוי ד"חפץ חסד").

(26) לקו"א להח"מ (הוצאת קה"ת) סקצ"ח (ג, סע"ג). אור"ת קיב, ב (בהוצאת קה"ת תשמ"מ ואילך — סת"פ).

(27) ספר השיחות תש"ד ע' 23. "היום יום" י"ג אייר.

(28) וראה בארוכה ד"ה שלום רב דמוצאי ש"פ וישב שנה זו — תשל"ח הערה 99 (לקמן ס"ע קנט ואילך) במה שלא אמר זה בשם אומרו — שזהו לפי שהענין נתעצם עמו ונעשה שלו. ועוד יש לומר (וראה גם ד"ה אתה הראת ה'תשמ"ו ס"ב (לקמן ח"ג ריש ע' שמג)), שבתורה זו דאדמו"ר הזקן יש גם חידוש לגבי תורת הרב המגיד — ראה להלן הערה 30.

(29) אבות פ"ב מ"א.

(30) ראה סה"ש תש"ד שם (בפירושו דע מה למעלה ממך), שכל המציאות דהספירות (לא רק תוספת אור וכיו"ב) נתהווה ע"י עבודת האדם — אף שהספירות היו גם לפני הבריאה (וראה שם ע' 24). ומזה מובן, שע"י עבודת האדם נעשה הענין (גם) לפני העבודה, ככפנים.

(31) אור"ת ב, סע"ג (ס"ו). וראה עד"ז שם א, א (ס"א). ב, ד (ס"ט). לקו"א בתחילתו.

(32) בראשית א, כו.

(33) ראה ד"ה מים רבים דמוצאי ש"פ נח שנה זו (תשל"ח) ס"ה (לעיל ח"א ס"ע רמח ואילך).

(34) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

(35) ראה המשך ר"ה תש"ג פ"ג ופ"ו. ובכ"מ.

(36) אוה"ת לתהלים שם ס"ב (ע' רה). ובכ"מ.

(37) רשב"א לברכות שם, הובא באוה"ת לתהלים שם ס"ג (ע' רה ואילך). רד"ה זה עטר"ת (ע' ככו).

ובכ"מ. וראה בארוכה לקו"ת אחרי כה, סע"ד ואילך.

(38) ראה בארוכה המשך חגה"ש תרנ"א (קרוב לסופו), דזה מה שעמידת וקיום העולם הוא על ג' דברים אלה הוא לפי שהתהוות כל העולמות היא מג' הקוין חג"ת. ובלקו"ת שם, שג' העמודים שהם במחשבה דיבור ומעשה הם כנגד ג' עולמות ב"ע.

ד) **אלא** שאעפ"כ, הענינים שנעשים למעלה (ע"י העבודה דישראל) לפני העבודה, אינם באותו העילוי כמו שהם לאחרי העבודה. וע"ד הידוע בענין מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל³⁹ [שפירוש דבריו חוקיו ומשפטיו הוא שהקב"ה מקיים את המצוות⁴⁰], שיש בזה ב' ענינים⁴¹. ענין הא' הוא, כדרשת רז"ל עה"פ מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות, היינו שבתחילה הקב"ה מקיים את המצוות וזה נותן כח לישראל שיקיימו את המצוות, אתעדל"ע שקודם לאתעדל"ת. וענין הב' הוא, דע"י שישראל מקיימים את המצוות הנה מזה נמשך כן למעלה שיהי' הקב"ה מקיים את המצוות⁴², אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת. וענין זה שבמצוות הקב"ה שנעשה ע"י קיום המצוות דישראל, הוא נעלה יותר מקיום המצוות דהקב"ה כמו שהוא מצד עצמו⁴³. וע"ד אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת שהיא נעלית יותר מהאתעדל"ע שלפני האתעדל"ת⁴⁴. וכמו שהמצוות דהקב"ה שנעשים ע"י שישראל מקיימים את המצוות הם נעלים יותר מהמצוות דהקב"ה כמו שהם מצד עצמם, עד"ז יש לומר בהמצוות דהקב"ה שנעשים ע"י קיום המצוות דישראל גופא, שהמצוות דהקב"ה שלאחרי קיום המצוות דישראל כפ"מ, הם נעלים יותר מהמצוות דהקב"ה (שנעשו ע"י קיום המצוות דישראל) לפני קיום המצוות דישראל כפ"מ.

ה) **ובזה** יובן מה שארז"ל⁴⁵ עה"פ⁴⁶ ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, שיום הששי דמעשה בראשית [שעיקר ענין מע"ב הוא ביום הששי, יום ברוא אדה"ר, כמו שאומרים בר"ה⁴⁷ זה היום תחילת מעשיך⁴⁸. ועד"ז הוא גם בנוגע לי"ט כסלו, ר"ה לתורת החסידות ודרכי החסידות, שזה היום תחילת מעשיך שלימות הכוונה האמיתית כבריא את האדם⁴⁹] תלוי ביום הששי דסיון שבו ניתנה תורה⁵⁰, כי התנה⁵¹ הקב"ה עם מעשה בראשית כו' אם ישראל מקבלים התורה (אז דוקא) אתם מתקיימין כו'. דמזה שתלה הכתוב את יום הששי דמע"ב ביום הששי דסיון, משמע, דזה שתוקף הקיום דמעשה בראשית נעשה ביום הששי דסיון הוא (לא רק מפני הספק

39) תהלים קמו, יט.

40) שמור"ר פ"ל, ט. וראה גם ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

41) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שכו. ד"ה באתי לגני ה'תשי"א הערה יד (לקמן ע' רסח).

42) תו"א מקץ לה, ג. המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו (ע' טיט), תש"ג פ"ה (ע' 14). ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תשמ"ג ס"א וד"ה אדון עולם ה'תשמ"ג ס"ג ואילך (לעיל ח"א ס"ע ס ואילך). ובתרס"ו שם, שזהו הפירוש במרז"ל שבערה⁴⁰.

43) תו"א שם.

44) ראה לקו"ת שה"ש כד, א.

45) שבת פח, א. ע"ז ג, א.

46) בראשית א, לא.

47) בתפלת מוסף, מר"ה כז, א.

48) ראה לקו"ת נצבים מו, ב. מז, א ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 611; שם ע' 627 ובהנסמן בהערות שם.

49) מכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע — נדפס ב"היום יום" ע' ד. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רנט ואילך. וש"נ. — פרשת המכתב ופקסימיליא ממנו באו במבוא לקונטרס ומעין ע' 15 ואילך.

50) ראה פרש"י עה"פ בראשית שם. פרש"י שבת שם ד"ה מלמד. פרש"י ד"ה ה' דהששי — ע"ז שם.

51) ל' הגמרא שבת שם.

שהי' בארץ שמא לא יקבלוה⁵², אלא) גם לפי האמת, כפי שכלפי שמיא גליא (גם מקודם) שישראל יקבלו את התורה. [ויש להוסיף, דמכיון שאם ישראל מקבלים את התורה הוא תנאי במעשה בראשית, הרי (גם כשידוע מקודם שיתקיים התנאי) התוקף דהמעשה הוא כשיתקיים התנאי בפועל⁵³]. ואף שגם ענין זה (מה שישראל קבלו את התורה בפועל) נעשה אצלו ית' גם בתחילה, הרי נוסף לזה שענין זה הוא רק מצד למעלה (מכיון שאצלו ית' העבר והעתיד אחד), משא"כ בהעולם⁵⁴ לא הי' ענין זה⁵⁵, שלכן לא הי' תוקף לקיום העולם עד יום הששי בסיון, הנה ע"י שישראל קבלו את התורה בפועל בעוה"ז הגשמי (בששי בסיון), נעשה עליו נעלה יותר גם בהענין דקבלת התורה כמו שהיא במחשבתו ית' לפני הבריאה⁵⁶.

ו) והענין הוא, כמו שנתבאר לעיל (בד"ה מים רבים⁵⁷) בענין העל"י הנעשית בהנשמות ע"י ירידתן למטה דוקא, אף שגם לפני זה היו מושרשות בעצמותו ית' ובהם נמלך כו', שבהיותן בבחינת ההמלכה הן בבחינת צדיקים (כדיוקן הלשון במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים⁵⁸), וע"י העבודה דתו"מ"צ (בפועל) בירידתן למטה נעשים בדרגת בעלי תשובה, ענין והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה⁵⁹.

52) שלכן ארץ יראה (תהלים עו, ט) — שבת וע"ז שם. וראה פרש"י שבת שם ד"ה יראה. ע"ז שם ד"ה בתחלה יראה.

53) ראה רמב"ם הל' גירושין פ"ט הי"א: הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש .. מת בתוך י"ב חודש, אע"פ שאי אפשר שיבוא .. (מ"מ) לא תנשא במקום יבם עד אחר שנים עשר חודש כשיתקיים התנאי. ובמ"מ שם (פ"ח הכ"ב): שאע"פ שאי אפשר שיתבטל התנאי בשום פנים דכיון שמת ודאי לא יבא אע"פ כן אינה מותרת ואין מחזיקין אותה בגרושה עד שיהי' מקיים בפועל.

54) ראה ער"ז לקו"ש ח"ט ע' 194, דמכיון שכונת הבריאה היא "בשביל התורה", הנה ע"ז גופא נעשה כן בהבריאה (שכל מציאותה היא תורה), מכיון שלמעלה "אין כח חסר פועל". אלא שהי' ענין זה מצד למעלה, ולא מצד העולם.

אלא שבלקו"ש שם מדובר בענין הפעולה בעולם שנעשה מצד הכוונה שלמעלה; והביאור שבפנים הוא, שגם הענין שנעשה מקודם ע"י קבלת התורה בפועל בעוה"ז הגשמי — גם ענין זה הוא רק מצד למעלה, ולא בנוגע להעולם.

55) וכדמוכח גם מזה גופא שמצד העולם הי' מקום לספק "שמא לא יקבלוה".

56) ועפ"ז יומתק זה שהענין ש"התנה הקב"ה עם מע"ב .. אם ישראל מקבלים התורה כו" רמז הכתוב בה' יתירה (דיום) הששי, שיום הששי דמע"ב תלוי ביום הששי בסיון — דלכאורה, (א) מהי השייכות ד"התנה הקב"ה עם מעשה בראשית" (כל מעשה בראשית) ליום הששי דוקא? (ב) הרי התנאי הוא "אם ישראל מקבלים התורה", ומה נוגע כאן שזה הי' בששי בסיון?

ויש לומר, דבזה תלה התוקף דמע"ב ביום הששי בסיון דוקא, מדגיש, דהגם שהענין דקבלת התורה הי' גם מקודם [זה שכלפי שמיא גליא גם מקודם שישראל יקבלו התורה, ויתירה מזו גם הענין דקבלת התורה בפועל הי' אצלו ית' גם מקודם], מ"מ, שלימות התוקף דמע"ב נעשה דוקא לאחר שהיתה קבלת התורה בפועל, בששי בסיון.

ומכיון שהבריאה היתה מצד כי חפץ חסד הוא, ורק אחרי בריאת האדם נעשה הענין (והעילוי) דאתערותא דלתתא (לקו"ת נצבים מזו, ב. ובכ"מ) — לכן, ביום הששי דמע"ב (לאחרי שנברא האדם), אז דוקא נתגלה העילוי והשלימות דששי בסיון (קבלת התורה בפועל ממש).

57) הנ"ל הערה 33 סעיף ד וסעיף ה (לעיל ח"א ס"ע רמז ואילך).

58) ראה גם ד"ה ביום השמיני עצרת ה'תש"מ ס"ד (לעיל ח"א ריש ע' ריש).

59) קהלת יב, ז. לקו"ת ר"פ האזינו.

כמשנ"ת בארוכה בד"ה הנ"ל. וע"פ הידוע⁶⁰ שתכלית הכוונה בירידת הנשמה למטה הוא בכדי לתקן את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, יש לומר, שגם הפעולה בעולם (בהגוף בנה"ב ובחלקו בעולם, ועד בכללות העולם) שנעשה ע"י עבודת הנשמה, הוא ענין התשובה, עליית כל הבירורים בבחינת אור חוזר דתשובה⁶¹. ואדרבה, תכלית הכוונה בירידת הנשמה למטה הוא (לא בשביל העילוי דתשובה שנעשה בהנשמה, כי אם) בכדי לפעול בירור והעלאת הניצוצות שבעולם (ענין התשובה דעולם, והוא למעלה יותר מהתשובה דהנשמה⁶²).

ז) ויש לקשר זה עם תורת הרב המגיד⁶³ (בעל ההילולא⁶⁴) עה"פ⁶⁵ וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שירידת יעקב ממדריגתו העליונה לישב בארץ בארציות (היינו, ירידת הנשמה למטה) [ועד לאופן דוישב, שאין ישיבה אלא לשון עכבה⁶⁶] הוא בשביל מגורי אביו, מגורי לשון אסיפה וכניסה כמו אוגר בקיץ⁶⁷, לאגור ולאסוף הניצוצות הקדושים (שבעוה"ז) ולהכניסם ולהעלותם לעילא.

והנה בתורת הרב המגיד הנ"ל בתחילתה⁶⁸ מפרש, שמגורי אביו הוא יראת אביו שבשמים (מגורי לשון מגור ויראה⁶⁹), ופירושו וישב יעקב בארץ מגורי אביו גו' הוא, דהגם שהוא בארץ, בארציות וחומריות עוה"ז [ותירה מזו, שבעוה"ז גופא הוא בארץ כנען מלשון כנען בידו מאזני מרמה⁷⁰, היינו שהוא נמצא בין הרשעים], עכ"ז הוא במגורי אביו, ביראת אביו שבשמים. ולאחרי זה מוסיף עוד פירוש, שמגורי אביו הוא אסיפת הניצוצות כנ"ל. ויש לומר, דשני פירושים אלה הם שני הענינים (דלעיל סעיף ו) שנעשים ע"י ירידת הנשמה למטה. שבתחילה מבאר העילוי שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה, דע"י שגם בהיותה בארציות וחומריות עוה"ז [ותירה מזו — בארץ כנען] היא ביראת שמים, ע"י היא מתעלית יותר מכמו שהיתה לפני ירידתה. [ובפרט לפי המבואר בתו"א ד"ה וישב יעקב⁷¹ (ובהגות הצ"צ לשם⁷²)], דע"י שהנשמה מתגברת על ההעלמות וההסתרים דהגוף וזמן הגלות ומתעוררת באהבה ויראה, גם האהבה ויראה גופא הם נעלים יותר מהאהבה ויראה שקודם ירידתה].

(60) תניא פל"ז (מח, ב).

(61) תו"ח ויצא כז, א. ועד"ו בתו"א שם כא, ג.

(62) ראה בארוכה ד"ה ושבתי בשלום דמוצאי ש"פ ויצא שנה זו — תשל"ח (לעיל ע' יז ואילך).

(63) אור"ת פרשתנו (וישב), יח, א (סנ"א). וראה ג"כ שם פו, ב (סש"ז). לקו"א סוס"ב ורס"ג (ה, ב).

(64) ולהעיר, שההסתלקות שלו (וכן הגאולה של אדמו"ר הזקן) היתה ביום ג' פרושת וישב. וראה שיחת

ליל כ' כסלו תרצ"ד ס"ג (לקו"ד כרך א קא, א).

(65) פרשתנו לו, א.

(66) מגילה כא, א. ובאו"ת שם יז, ב (סמ"ח): כל ימי עיכובו .. בארציות וחומריות עוה"ז.

(67) לשון הכתוב — משלי יו"ד, ה.

(68) יז, ב.

(69) ראה זח"א קפ, א: מאי מגורי אביו כד"א (ירמי' ו, כה. ועוד) מגור מסביב, דכל יומיו הוה דחיל.

(70) לשון הכתוב — הושע יב, ח.

(71) כז, א.

(72) אוה"ת וישב רנד, ב. ושם, שהיתרון דהאהוי"ר של הנשמה ע"י ירידתה למטה הוא ע"ד מעלת בע"ת

ואח"כ מבאר ענין נעלה יותר שנעשה ע"י ירידת הנשמה למטה, דענין זה הוא תכלית כוונת הירידה, לאגור ולאסוף הניצוצות הקדושים ולהעלותם למעלה.

(ח) **ויש** לומר, שהפירוש דמגורי אביו הוא אגירת ואסיפת הניצוצות בא בהמשך וקשור עם הפירוש שמגורי אביו הוא יראת אביו שבשמים. [והקשר דשני הפירושים מובן גם מהמבואר בתו"א שם⁷³, שב' הפירושים במגורי, לשון יראה ולשון אוצר, שניהם עולים בקנה אחד. והגם שבתו"א שם, גם להפירוש שמגורי הוא לשון אוצר, מגורי קאי על יראה (כמ"ש⁷⁴ יראת ה' היא אוצרו, וכן בדברי רז"ל⁷⁵ אוצר של יראת שמים), יש לומר, שהקשר דשני הפירושים הוא גם לפי הביאור בתורת הה"מ שמגורי לשון אסיפה וכניסה (אוצר) קאי על אסיפת הניצוצות]. דשלימות הברור והעלאת הניצוצות (מגורי לשון אסיפה) הוא ע"י העבודה דיראה, ביטול דעבד, שכל כוונתו בעבודתו היא (לא בשביל עצמו, גם לא בכדי לדבקה בו כו', ורק) לשמש את קונו, לעשות דירה לו ית' בתחתונים, ועי"ז הברור הוא בשלימות⁷⁶.

(ט) **והנה** הברור דעולם בפועל הוא ע"י העבודה בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח [אלא שהעבודה בכל ג' הקוין צריכה להיות ביראה, ראשית העבודה ועיקרה ושרשה⁷⁷]. דכמו שהתהוות העולם היתה ע"י ג' הקוין חג"ת, כן הברור דהעולם (ועד שהעולם יהי' דירה לו ית') הוא ע"י העבודה בכל ג' הקוין. וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו, דענין מגורי אביו (הברור דעולם) הוא ע"י יעקב, השלישי והמשולש שבאבות⁷⁸, בחיר שבאבות⁷⁹, להיותו כלול מכל הג' קוין (כי יעקב הוא ת"ת הכולל גם המדות חו"ג), כמ"ש⁸⁰ אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי, שהי' בו גם ממדת החסד (אברהם) והגבורה (פחד יצחק)⁸¹. וזהו גם מה שהתורה היא אוריאן תליתאי, וגם כו"כ ענינים במ"ת שייכים לענין תליתאי⁸², כי התכלית דמ"ת הוא לפעול הברור בעולם (כמרז"ל⁸³ שהתורה ניתנה לעשות שלום בעולם), וזה נעשה ע"י עבודה בג' הקוין, ענין תליתאי.

(73) כז, ב.

(74) ישעי' לג, ו.

(75) ברכות לג, ב.

(76) ועפ"ז יומתק מה שבתורת הרב המגיד הנ"ל בתחילתה (קודם שמפרש שמגורי אביו הוא יראת אביו שבשמים) מובא (ברמז) פירוש הב' ד"לקמן בע"ה" — דיש לומר, שבזה בא לרמז שתכלית הכוונה (שקדם במחשבה) הוא מגורי לשון אסיפה, ורק שבעבודת האדם — העבודה דמגורי לשון מגור ויראה באה לפני העבודה דמגורי לשון אסיפה.

(77) תניא רפמ"א.

(78) ראה פרש"י האזינו לב, ט: יעקב חבל נחלתו, והוא השלישי באבות המשולש בשלש זכיות כו'. ובספרי

עפ"פ: מה חבל זה משולש כו' הי' יעקב שלישי לאבות .. וחוט המשולש.

(79) ב"ר פע"ו, א. שעה"פ להאריז"ל תולדות כז, כה. ועוד.

(80) ויצא לא, מב.

(81) תו"א תולדות יז, ג.

(82) שבת פח, ב. וראה ר"ן גאון לשבת שם. תנחומא יתרו יו"ד. ועוד.

(83) רמב"ם סוף הל' חנוכה. וראה לקו"ש ח"כ ע' 180 הערה 12.

וזוהו גם מה שארז"ל (עה"פ פדה בשלום נפשי) כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור כאילו פדאני כו', שפדיית הניצוצות שבעוה"ז הגשמי [שעי"ז נעשה פדאני לי ולבני מבין אומות העולם כפשוטן] היא ע"י העסק בג' הקוין⁸⁴ דתורה עבודה וגמ"ח⁸⁵.

(י) **והנה** מכיון שתכלית הכוונה בירידת הנשמה למטה הוא (לא בשביל העילוי) תשובה שנעשה בהנשמה, כי אם) בכדי לפעול בירור והעלאת הניצוצות שבעולם (כנ"ל סעיף ו), יש לומר, דזה שע"י עבודת האדם בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח נעשה עליו בג' הקוין חג"ת דלמעלה (כנ"ל סעיף ג), הוא בעיקר מצד זה שע"י העבודה בג' קוין אלה נעשה הבירור דעולם, שזהו תכלית הכוונה.

ועפ"ז יוכן התיווך דב' הפירושים בפדה בשלום נפשי [פירוש הפשוט שפדה גו' קאי על הקב"ה ופירוש חז"ל שפדה גו' קאי על האדם העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור], כי זה שהקב"ה פודה את ישראל [ועד להענין כפשוטו, שגם בזמן הגלות הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל⁸⁶], שהקב"ה שומר את ישראל הן ברוחניות והן בגשמיות, אַז קיין זאך זאָל זיי ניט קענען אָנרירן ח"ו, וכמבואר בפרטיות בהמזמור יושב בסתר⁸⁷. ועד ש(אח"כ) יפדה את ישראל מהגלות] נעשה זה ע"י האדם (ע"י עבודתו בג' הקוין), פדאני לי ולבני. ועי"ז, הפדי' שמלמעלה (פירוש הא' בפדה בשלום) היא באופן נעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה.

(א) **ומדייק** בזה כל העוסק בתורה כו', שעבודתו בתורה (וגמ"ח ותפלה) היא באופן דעסק⁸⁸. דכמו בעל עסק הוא טרוד ועסוק בזה כל היום, גם בשעה שאינו עוסק בגוף ועצם מסחרו, כ"ה גם ענין העוסק בתורה, שהוא עסוק בזה במשך כל היום (גם שלא בזמן לימודו), היינו שגם כשעוסק בעניני הרשות עושה זאת לשם שמים⁸⁹ ועד באופן דדעהו⁹⁰, שגם בעת עסקו בענינים גשמיים הוא עסוק בעניני (דידיעת הוי') תורה⁹¹. ועי"ז נעשה פדה בשלום נפשי, שלום בכל עניני (וכחות) נפשו, שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה⁹² שב' ענינים אלה

84 ראה אוה"ת תהלים (יהל אור) עה"פ פדה בשלום ס"ט (ע' רח).

85 ומ"ש הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד, מקידושין מ, ריש ע"ב) שע"י מעשה אחד גורם לו ולכל העולם תשועה והצלה — הרי (א) המבואר שם הוא בענין זכי' במשפט, (ב) מפורש שם, שלפני המעשה האחד הכל שקול, ופשיטא שיש כל הג' קוין.

86 תהלים קכא, ד.

87 שם מזמור צא. ולהעיר, שמזמור זה הוא בהשיעור תהלים (חדשי) דיי"ט כסלו (וראה שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ד ס"א ואילך — לקו"ד כרך א צז, א ואילך) (בענין המזמור תפלה למשה). לעיל הערה 4.

88 ראה ב"ח לטאו"ח סמ"ז ד"ה ומ"ש דאמר. וראה גם סד"ה פדה בשלום תרפ"ז (ע' צ).

89 אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע אר"ח סרל"א.

90 משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם. טושו"ע שם. שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ב.

91 ראה סד"ה אריב"ל דבר זה כתוב וסד"ה אריב"ל בכל יום — תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קיב. שם ע' קכז). וראה גם ד"ה הסכת ושמע ישראל תרצ"ג ס"ב ואילך (סה"מ קונטרסים ח"א רנח, א ואילך). ועוד.

92 סנהדרין צט, ב.

ישנם גם כנפש האדם⁹³ [ועד שנעשה שלום בשלימותו בין נברא לבורא, שנעשה ישראל (ע"י אורייתא) וקוב"ה כולא חד⁹⁴], וגם בחלקו בעולם. דנוסף על שעניני העולם אינם מונעים אותו מעבודת ה', אלא שהם עצמם מסכימים ומסייעים, כי ברבים היו עמדי, שגם הניצוצות קדושה עומדים בתשוקה עצומה (ומתפללים) שיבררו אותם, בדוגמת ענין כי ברבים היו עמדי בפשטות, שגם אנשי אבשלום התפללו⁹⁵ לנצחוננו של דוד.

ואומר פדה בשלום, בשלום הוא ב' שלום (ע"ד המבואר בתו"א ד"ה ושכתי בשלום אל בית אבי⁹⁶), שלום מלמעלה למטה, ההמשכה מלמעלמ"ט ע"י תומ"צ, שלום מלמטה למעלה, עבודת התשובה, עד להתשובה דוהרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה — נשמה בגוף (לאריכות ימים ושנים טובות), וגם בהיותו בגוף הוא בבחינת והרוח תשוב גוי, וע"ד עולמך תראה בחיך⁹⁷. וב' אופנים אלה שייכים לג' הקוין דתורה וגמ"ח ותפלה (בצבור), תורה וגמ"ח הם המשכה מלמעלמ"ט, ותפלה היא העלאה מלמטלמ"ע.

יב) והנה אמיתית ענין השלום הוא כמרוז⁹⁸ עה"פ⁹⁹ ונתתי שלום בארץ גוי וחרב לא תעבור בארצכם אפילו חרב של שלום. וידוע¹⁰⁰ שחרב של שלום היא העבודה דתפלה, ושלום (שלא יש אפילו חרב של שלום) היא העבודה דתורה. ובוזה יובן¹⁰¹ הסדר דמרוז"ל הנ"ל (כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור), שמקדים תורה לגמ"ח ותפלה, הגם שבסדר עבודת האדם בכלל לימוד התורה הוא (בעיקר) לאחר התפלה¹⁰² [שבאה לאחר קדימת גמ"ח, כמרוז"ל¹⁰³ יהיב פרוטה לעני והדר מצלי], כי אמיתית ענין השלום הוא דוקא ע"י התורה, חיי עולם¹⁰⁴, באופן דתורתו אומנתו, שאופן זה בלימוד התורה (בפנימיות הענינים¹⁰⁵) שייך לכאו"א בכל מקום ובכל יום, היינו שבשעה שלומד תורה הלימוד שלו הוא באופן דתורתו

93 לקו"ת מטות פו, ג-ד.

94 ראה זח"ג עג, א.

95 ירושלמי שבהערה 15.

96 ויצא כא, ד. ובארוכה בתו"ח ויצא ד"ה זה ס"ט (כו, ב). ובאוה"ת נ"ך כרך ג ד"ה פדה בשלום נפשי

(ע' א'שח) מפרש שגם "בשלום" דפדה בשלום נפשי הוא ב' שלום (אלא שביאור ענין "ב' שלום" שם הוא באופן אחר).

97 ברכות יז, א.

98 תענית כב, ב. זח"ג קיד, רע"א.

99 בחוקותי כו, ו.

100 המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ס"ע קס ואילך), תש"ד סי"ט ואילך (ע' 83 ואילך). ובכ"מ.

101 ראה עד"ז לקו"ש ח"ה ע' 438 ואילך.

102 ראה סוף מס' ברכות. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח ר"ס קנה. לקו"ת ברכה צו, ב. ועוד. וראה ד"ה שלום רב דמוצאי ש"פ וישב שנה זו — תשל"ח (לקמן ע' קנב ואילך).

103 ב"ב יו"ד, א. רמב"ם ה' מתנות עניים פ"י ה"טו. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סו"ס צב. טושו"ע יו"ד סרמ"ט סי"ד.

104 שבת יו"ד, א. וש"נ.

105 משא"כ בפשטות — ראה טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סו"ס קו.

אומנות¹⁰⁶, כי בשעה זו אין לו בעולמו אלא התורה בלבד, ואז הלימוד שלו הוא גם באופן דפעולה נצחית, שפועל על כל עניינו במשך כל היום כולו, ועד במשך כל ימי חייו, שנעשים חיים של תורה.

וזה נעשה הקדמה קרובה להזמן דימות המשיח שלא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד¹⁰⁷, שאמיתית ענין הידיעה בה' היא ע"ד מאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁰⁸, שכשלומד לקו"ת "הערט ער עצמות", ועי"ז ניתן הכח שיהי' מעין זה לכל ההולכים באורחותיו, וכידוע מה שאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁰⁹ בענין ידעתיו הייתי¹¹⁰, ש"כאו"א מאנ"ש העוסק בלימוד החסידות ובעבודה שבלב .. דערהערט יעדערער און דערפילט דעם הייתיו וואָס עס קומט פון דעם ידעתיו שבנשמה".

(ג) **וזהו** פדה בשלום נפשי כו' אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הצבור כו' כאילו פדאני כו', ואמירתו של הקב"ה הוי מעשה¹¹¹, אלא שבתחילה המעשה הוא באופן דכאילו פדאני (בכ"ף הדמיון), לפי שאין זה נראה עדיין לעיני בשר, אבל אח"כ נמשך זה גם במעשה דעולם העשי' שאין תחתון למטה ממנו, פדיית הקב"ה וישראל מבין אומות העולם (פדי' כפשוטה, בלי כ"ף הדמיון), שאז יהי' העסק בתורה ובגמ"ח ובתפלה בצבור בתכלית השלימות, כמצות רצונך¹¹², בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובקרב ממש, וגם בלשון תרגום¹¹³, בעגלא דידן.

106) ראה לקו"ש חי"ב ע' 229.

107) רמב"ם סוף הל' מלכים.

108) ספר השיחות תש"ג ע' 63.

109) ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 27.

110) ס' העיקרים מ"ב ספ"ל. מדרש שמואל לאבות פ"ו מ"ז. וראה מו"נ ח"א פנ"ח.

111) ב"ר פמ"ד, כב.

112) ראה תו"ח ר"פ ויחי (צה, א. צו, ג"ד). אוה"ת ויחי כרך ו תתשכח, ב ואילך. שם כרך ז תתסח, סע"ב

ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך. ד"ה מצה זו תר"ם פס"ג. ובכ"מ.

113) ראה תו"א משפטים עז, ד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 23 הערה 61.